

Abstraktní datový typ

Jan Faigl

Katedra počítačů
Fakulta elektrotechnická
České vysoké učení technické v Praze

Přednáška 09

BOB36PRP – Procedurální programování

Přehled témat

- Část 1 – Abstraktní datový typ
- Datové struktury
- Zásobník
- Fronta
- Prioritní fronta
- Prioritní fronta spojovým seznamem

Část I

Část 1 – Abstraktní datový typ

Zdroje

Introduction to Algorithms, 3rd Edition, Cormen, Leiserson, Rivest, and Stein, The MIT Press, 2009, ISBN 978-0262033848.

Algorithms (4th Edition) Robert Sedgwick and Kevin Wayne Addison-Wesley Professional, 2010, ISBN: 978-0321573513.

<http://algs4.cs.princeton.edu/home>

- Data Structure & Algorithms Tutorial http://www.tutorialspoint.com/data_structures_algorithms
- Algorithms and Data Structures with implementations in Java and C++ <http://www.algolist.net>
- Algoritmy jednoduše a srozumitelně Algoritmy + Datové struktury = Programy <http://algoritmy.eu>

Datové struktury a abstraktní datový typ

- **Datová struktura** (typ) je množina dat a operací s těmito daty.
- **Abstraktní datový typ** formálně definuje data a operace s nimi.
 - Fronta (Queue)
 - Zásobník (Stack)
 - Pole (Array)
 - Tabulka (Table)
 - Seznam (List)
 - Strom (Tree)
 - Množina (Set)

Nezávislé na konkrétní implementaci

Abstraktní datový typ

- Množina druhů dat (hodnot) a příslušných operací, které jsou přesně specifikovány a to **nezávisle na konkrétní implementaci**.
- Můžeme definovat
 - Matematicky – signatura a axiomy
 - Rozhraním (interface) a popisem operací, kde rozhraní poskytuje
 - Konstruktor vracující odkaz (na strukturu nebo objekt).
- Operace, které akceptují odkaz na argument (data) a mají přesně definovaný účinek na data.

Procedurální i objektově orientovaný přístup.

Abstraktní datový typ (ADT) – Vlastnosti

- Počet datových položek může být
 - Neměnný – **statický datový typ** – počet položek je konstantní.
 - Proměnný – **dynamický datový typ** – počet položek se mění v závislosti na provedené operaci.
- Typ položek (dat)
 - **Homogenní** – všechny položky jsou stejného typu.
 - **Nehomogenní** – položky mohou být různého typu.
- Existence bezprostředního následníka.
 - **Lineární** – existuje bezprostřední následník prvku, např. pole, fronta, seznam, ...
 - **Nelineární** – neexistuje přímý jednoznačný následník, např. strom.

Např. pole, řetězec, struktura

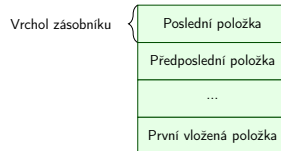
Např. vložení nebo odebrání určitého prvku

Příklad ADT – Zásobník

Zásobník je **dynamická datová struktura** umožňující vkládání a odebrání hodnot tak, že naposledy vložená hodnota se odebere jako první.

LIFO – Last In, First Out

- Základní operace:
 - Vložení hodnoty na vrchol zásobníku;
 - Odebrání hodnoty z vrcholu zásobníku;
 - Test na prázdnotu zásobníku.

Příklad ADT – Operace nad zásobníkem

Základní operace nad zásobníkem jsou

- **push()** – vložení prvku na vrchol zásobníku;
- **pop()** – vyjmutí prvku z vrcholu zásobníku;
- **isEmpty()** – test na prázdnotu zásobníku.

Další operace nad zásobníkem mohou být

- **peek()** – čtení hodnoty z vrcholu zásobníku;
- **search()** – vrátí pozici prvku v zásobníku;
- **size()** – vrátí aktuální počet prvků (hodnot) v zásobníku.

Alternativně také třeba top().

Pokud se nachází v zásobníku, jinak -1.

Zpravidla není potřeba.

Příklad ADT – Rozhraní zásobníku 1/2

- Zásobník můžeme definovat rozhraním (funkcemi), bez konkrétní implementace.


```

1 int stack_push(void *value, void **stack);
2 void* stack_pop(void **stack);
3 _Bool stack_is_empty(void **stack);
4 void* stack_peek(void **stack);

5 void stack_init(void **stack); // init. dat. repréz.
6 void stack_delete(void **stack); // kompletní smazání
7 void stack_free(void **stack); // uvolnění paměti

```
- V tomto případě používáme obecný zápis s ukazatelem typu `void`.
- Je plně v režii programátora (uživatele) implementace, aby zajistil správné chování programu.
 - Alokaci proměnných a položek vkládaných do zásobníku.
 - A také následně uvolnění paměti.
- Do zásobníku můžeme dávat rozdílné typy, musíme však zajistit jejich správnou interpretaci.

Implementace zásobníku polem 1/3

- Struktura zásobníku se skládá z dynamicky alokovaného pole hodnot ukazatelů odkazujících na jednotlivé prvky uložené do zásobníku.


```

1 typedef struct {
2     void **stack; // array of void pointers
3     int count;
4 } stack_t;

```
- Pro inicializaci a uvolnění paměti implementujeme pomocné funkce.


```

6 void stack_init(stack_t **stack);
7 void stack_delete(stack_t **stack);
8 void stack_free(stack_t *stack);

```
- Základní operace se zásobníkem mají tvar


```

10 int stack_push(void *value, stack_t *stack);
11 void* stack_pop(stack_t *stack);
12 _Bool stack_is_empty(const stack_t *stack);
13 void* stack_peek(const stack_t *stack);

```
- a jsou pro všechny tři implementace totožné. `lec09/stack_array.h`

Zásobník – Příklad použití 1/3

- Položky (hodnoty typu `int`) alokujeme dynamicky.


```

1 int* getRandomInt()
2 {
3     int *r = myMalloc(sizeof(int)); // dynamicky alokovaný int
4     *r = rand() % 256;
5     return r;
6 }
7 stack_t *stack;
8 stack_init(&stack);

10 for (int i = 0; i < 15; ++i) {
11     int *pv = getRandomInt();
12     int r = stack_push(pv, stack);
13     printf("Add %2i entry '%3i' to the stack r = %i\n", i, *pv, r);
14     if (r != STACK_OK) {
15         fprintf(stderr, "Error: Stack is full!\n");
16         fprintf(stderr, "Info: Release pv memory and quit pushing\n");
17         free(pv); // Nutně uvolnit alokovanou paměť
18         break;
19     }
20 }

```
- V případě zaplnění zásobníku **nezapomenout uvolnit paměť.** `lec09/demo-stack_array.c`

Příklad ADT – Rozhraní zásobníku 2/2

- Součástí definice rozhraní ADT je také popis chování operací.


```

1 /*
2  * Function: stack_push
3  * -----
4  * This routine push the given value onto the top of the stack.
5  *
6  * value - value to be placed on the stack
7  * stack - stack to push
8  *
9  * returns: The function returns status value:
10 *
11 * OK - success
12 * CLIB_MEMFAIL - dynamic memory allocation failure
13 *
14 * This function requires the following include files:
15 *
16 * prp_stack.h prp_errors.h
17 */
18 int stack_push(void *value, void **stack);

```

Implementace zásobníku polem 2/3

- Maximální velikost zásobníku je definována hodnotou makra `MAX_STACK_SIZE`.


```

1 #ifndef MAX_STACK_SIZE
2 #define MAX_STACK_SIZE 5
3 #endif
4
5 void stack_init(stack_t **stack)
6 {
7     *stack = myMalloc(sizeof(stack_t));
8     (*stack)->stack = myMalloc(sizeof(
9         void*)MAX_STACK_SIZE);
10    (*stack)->count = 0;
11 }

```
- `stack_free()` uvolní paměť vložených položek v zásobníku.
- `stack_delete()` kompletně uvolní paměť alokovanou zásobníkem.
- `stack_free(stack_t *stack)`

```

12 void stack_free(stack_t *stack)
13 {
14     while (!stack_is_empty(stack)) {
15         void *value = stack_pop(stack);
16         free(value);
17     }
18 }

```
- `void stack_delete(stack_t **stack)`

```

20 void stack_delete(stack_t **stack)
21 {
22     stack_free(*stack);
23     free((*stack)->stack);
24     free(*stack);
25     *stack = NULL;
26 }

```
- `lec09/my_malloc.c`
- `lec09/stack_array.c`

Zásobník – Příklad použití 2/3

- Po vyjmutí položky a jejím zpracování je nutné uvolnit paměť.


```

22 printf("\nPop the entries from the stack\n");
23 while (!stack_is_empty(stack)) {
24     int *pv = (int*)stack_pop(stack);
25     printf("Popped value is %3i\n", *pv);
26     free(pv);
27 }
28 stack_delete(&stack);

```
- Na závěr uvolníme paměť zásobníku funkcí `stack_delete()`.
- Při výchozí kompilaci má zásobník dle `MAX_STACK_SIZE` kapacitu 3.


```

$ clang stack_array.c demo-stack_array.c && ./a.out
Add 0 entry ' 77' to the stack r = 0
Add 1 entry '225' to the stack r = 0
Add 2 entry '178' to the stack r = 0
Add 3 entry ' 83' to the stack r = 1
Error: Stack is full!
Info: Release pv memory and quit pushing

Pop the entries from the stack
Popped value is 178
Popped value is 225
Popped value is 77

```

Implementace zásobníku

- ADT není závislý naa konkrétní implementaci – zásobník můžeme implementovat různě.
 - Polem fixní velikosti (definujeme chování při zaplnění);
 - Polem s měnitelnou velikostí (realokace);
 - Spojovým seznamem.
- Ukážeme si tři různé implementace, každá se shodným rozhraním a jménem typu `stack_t`, ale definované v samostatných modulech.
 - `lec09/stack_array.h, lec09/stack_array.c`
 - `lec09/stack_array_alloc.h, lec09/stack_array_alloc.c`
 - `lec09/stack_linked_list.h, lec09/stack_linked_list.c`
- Dále si ukážeme použití maker preprocesoru a jejich definici při překladu.
- Ukázkové implementace také slouží jako příklady, jak zacházet s dynamickou pamětí a jak se vyhnout tzv. únikům paměti (**memory leaks**).

Implementace zásobníku polem 3/3

- ```

28 int stack_push(void *value, stack_t *stack)
29 {
30 int ret = STACK_OK;
31 if (stack->count < MAX_STACK_SIZE) {
32 stack->stack[stack->count++] = value;
33 } else {
34 ret = STACK_MEMFAIL;
35 }
36 return ret;
37 }

39 void* stack_pop(stack_t *stack)
40 {
41 return stack->count > 0 ? stack->stack[--(stack->count)]: NULL;
42 }

44 void* stack_peek(const stack_t *stack)
45 {
46 return stack_is_empty(stack) ? NULL : stack->stack[stack->count - 1];
47 }

```

### Zásobník – Příklad použití 3/3

- Při kompilaci můžeme specifikovat hodnotu makra `MAX_STACK_SIZE`.
 

```

$ clang -DMAX_STACK_SIZE=5 stack_array.c demo-stack_array.c && ./a.out
Add 0 entry ' 77' to the stack r = 0
Add 1 entry '225' to the stack r = 0
Add 2 entry '178' to the stack r = 0
Add 3 entry ' 83' to the stack r = 0
Add 4 entry ' 4' to the stack r = 0
Add 5 entry '143' to the stack r = 1
Error: Stack is full!
Info: Release pv memory and quit pushing

Pop the entries from the stack
Popped value is 4
Popped value is 83
Popped value is 178
Popped value is 225
Popped value is 77

```
- Vyzkoušejte si zakomentovat různá volání `free()` a sledovat chování programu – nástrojem **valgrind!**

Datové struktury Zásobník Fronta Prioritní fronta Prioritní fronta spojovým seznamem

### Implementace zásobníku rozšiřitelným polem 1/3

- V případě naplnění pole vytvoříme nové o „něco“ větší pole, zvětšení je definované hodnotou makra `STACK_RESIZE`.
- Počáteční velikost je definována makrem `INIT_STACK_SIZE`.

```
#ifndef INIT_STACK_SIZE #ifndef STACK_RESIZE
#define INIT_STACK_SIZE 3 #define STACK_RESIZE 3
#endif #endif

void stack_init(stack_t **stack)
{
 *stack = myMalloc(sizeof(stack_t));
 (*stack)->stack = myMalloc(sizeof(void*)*INIT_STACK_SIZE);
 (*stack)->count = 0;
 (*stack)->size = INIT_STACK_SIZE;
}

■ Dále pak funkci push(), kterou modifikujeme o realokaci pole stack->stack.
```

Jan Faigl, 2023 BOB36PRP – Přednáška 09: Abstraktní datový typ 21 / 50

Datové struktury Zásobník Fronta Prioritní fronta Prioritní fronta spojovým seznamem

Implementace zásobníku rozšiřitelným polem 2/3

- Volání `realloc()` rozšíří alokovanou paměť nebo alokuje novou a obsah původní paměti překopíruje a následně paměť uvolní, nebo alokace selže a `realloc()` vrátí `NULL`. Viz man `realloc`

```
1 int stack_push(void *value, stack_t *stack)
2 {
3 int ret = STACK_OK;
4 if (stack->count == stack->size) { // try to realloc
5 void **tmp = (void**)realloc(
6 stack->stack,
7 sizeof(void*) * (stack->size + STACK_RESIZE)
8);
9 if (tmp) { // realloc has been successful, stack->stack has been eventually freed
10 stack->stack = tmp; //
11 stack->size += STACK_RESIZE;
12 }
13 }
14 if (stack->count < stack->size) {
15 stack->stack[stack->count++] = value;
16 } else {
17 ret = STACK_MEMFAIL;
18 }
19 return ret;
20 }
21 }
22 }
23 }
24 }
25 }
26 }
27 }
28 }
29 }
30 }
31 }
32 }
33 }
34 }
35 }
36 }
37 }
38 }
39 }
40 }
41 }
42 }
43 }
44 }
45 }
46 }
47 }
48 }
49 }
50 }
51 }
52 }
53 }
54 }
55 }
56 }
57 }
58 }
59 }
60 }
61 }
62 }
63 }
64 }
65 }
66 }
67 }
68 }
69 }
70 }
71 }
72 }
73 }
74 }
75 }
76 }
77 }
78 }
79 }
80 }
81 }
82 }
83 }
84 }
85 }
86 }
87 }
88 }
89 }
90 }
91 }
92 }
93 }
94 }
95 }
96 }
97 }
98 }
99 }
100 }
```

Jan Faigl, 2023 BOB36PRP – Přednáška 09: Abstraktní datový typ 22 / 50

Datové struktury Zásobník Fronta Prioritní fronta Prioritní fronta spojovým seznamem

Implementace zásobníku rozšiřitelným polem 3/3

- Použití `stack_array-alloc` je identické jako `stack_array`.
- Soubor `demo-stack_array-alloc.c` pouze vkládá `stack_array-alloc.h` místo `stack_array.h`.

```
$ clang stack_array-alloc.c demo-stack_array-alloc.c && ./a.out
Add 0 entry '77' to the stack r = 0
Add 1 entry '225' to the stack r = 0
Add 2 entry '178' to the stack r = 0
Add 3 entry '83' to the stack r = 0
Add 4 entry '4' to the stack r = 0

Pop the entries from the stack
Popped value is 4
Popped value is 83
Popped value is 178
Popped value is 225
Popped value is 77
```

lec09/stack_array-alloc.h
lec09/stack_array-alloc.c
lec09/demo-stack_array-alloc.c

Jan Faigl, 2023 BOB36PRP – Přednáška 09: Abstraktní datový typ 23 / 50

Datové struktury Zásobník Fronta Prioritní fronta Prioritní fronta spojovým seznamem

Implementace zásobníku spojovým seznamem 1/3

- Zásobník také můžeme implementovat spojovým seznamem. Viz 8. přednáška.
- Definujeme strukturu `stack_entry_t` pro položku seznamu.

```
1 typedef struct entry {
2 void *value; //ukazatel na hodnotu vloženého prvku
3 struct entry *next;
4 } stack_entry_t;

■ Struktura zásobníku stack_t obsahuje pouze ukazatel na head.
```

```
6 typedef struct {
7 stack_entry_t *head;
8 } stack_t;

■ Inicializace pouze alokuje strukturu stack_t.
```

```
1 void stack_init(stack_t **stack)
2 {
3 *stack = myMalloc(sizeof(stack_t));
4 (*stack)->head = NULL;
5 }
```

Jan Faigl, 2023 BOB36PRP – Přednáška 09: Abstraktní datový typ 24 / 50

Datové struktury Zásobník Fronta Prioritní fronta Prioritní fronta spojovým seznamem

Implementace zásobníku spojovým seznamem 2/3

- Při vkládání prvku `push()` alokujeme položku spojového seznamu.

```
7 int stack_push(void *value, stack_t *stack)
8 {
9 int ret = STACK_OK;
10 stack_entry_t *new_entry = malloc(sizeof(stack_entry_t));
11 if (new_entry) {
12 new_entry->value = value;
13 new_entry->next = stack->head;
14 stack->head = new_entry;
15 } else {
16 ret = STACK_MEMFAIL;
17 }
18 return ret;
19 }

■ Při vyjmutí prvku funkcí pop() paměť uvolníme.
```

```
21 void* stack_pop(stack_t *stack)
22 {
23 void *ret = NULL;
24 if (stack->head) {
25 ret = stack->head->value; //retrieve the value
26 stack_entry_t *tmp = stack->head;
27 stack->head = stack->head->next;
28 free(tmp); // release stack_entry_t
29 }
30 return ret;
31 }
```

lec09/stack_linked_list.c

Jan Faigl, 2023 BOB36PRP – Přednáška 09: Abstraktní datový typ 25 / 50

Datové struktury Zásobník Fronta Prioritní fronta Prioritní fronta spojovým seznamem

Implementace zásobníku spojovým seznamem 3/3

- Implementace `stack_is_empty()` a `stack_peek()` je triviální.

```
33 _Bool stack_is_empty(const stack_t *stack)
34 {
35 return stack->head == 0;
36 }

38 void* stack_peek(const stack_t *stack)
39 {
40 return stack_is_empty(stack) ? NULL : stack->head->value;
41 }
```

lec09/stack_linked_list.c

- Použití je identické jako v obou předchozích případech. lec09/demo-stack_linked_list.c
- Výhoda spojového seznamu proti implementaci `stack_array` je v „neomezené“ kapacitě zásobníku. Omezení pouze do výše volné paměti.
- Výhoda spojového seznamu proti `stack_array-alloc` je v automatickém uvolnění paměti při odebrání prvků ze zásobníku.
- Nevýhodou spojového seznamu je větší paměťová režie (položka `next`).

Jan Faigl, 2023 BOB36PRP – Přednáška 09: Abstraktní datový typ 26 / 50

Datové struktury Zásobník Fronta Prioritní fronta Prioritní fronta spojovým seznamem

ADT – Zásobník příklad použití různých implementací

- S využitím preprocesoru můžeme různé implementace kombinovat v jediném zdrojovém souboru.

```
1 #if STACK_ARRAY
2 #include "stack_array.h"
3 #elif STACK_ARRAY_ALLOC
4 #include "stack_array-alloc.h"
5 #elif STACK_LINKED_LIST
6 #include "stack_linked_list.h"
7 #endif
8 }
9 }
10 }
11 }
12 }
13 }
14 }
15 }
16 }
17 }
18 }
19 }
20 }
21 }
22 }
23 }
24 }
25 }
26 }
27 }
28 }
29 }
30 }
31 }
32 }
33 }
34 }
35 }
36 }
37 }
38 }
39 }
40 }
41 }
42 }
43 }
44 }
45 }
46 }
47 }
48 }
49 }
50 }
51 }
52 }
53 }
54 }
55 }
56 }
57 }
58 }
59 }
60 }
61 }
62 }
63 }
64 }
65 }
66 }
67 }
68 }
69 }
70 }
71 }
72 }
73 }
74 }
75 }
76 }
77 }
78 }
79 }
80 }
81 }
82 }
83 }
84 }
85 }
86 }
87 }
88 }
89 }
90 }
91 }
92 }
93 }
94 }
95 }
96 }
97 }
98 }
99 }
100 }
```

lec09/demo-stack.c

- Při kompilaci definujeme jedno z maker a při linkování pak volíme jednu konkrétní implementaci (.o soubor nebo .c soubor).
- Pole `clang -DSTACK_ARRAY stack_array.c demo-stack.c && ./a.out`
- Pole s realokací `clang -DSTACK_ARRAY_ALLOC stack_array-alloc.c demo-stack.c && ./a.out`
- Spojový seznam `clang -DSTACK_LINKED_LIST stack_linked_list.c demo-stack.c && ./a.out`

Jan Faigl, 2023 BOB36PRP – Přednáška 09: Abstraktní datový typ 27 / 50

Datové struktury Zásobník Fronta Prioritní fronta Prioritní fronta spojovým seznamem

Příklad ADT – Fronta

- Fronta** je dynamická datová struktura, kde se odebírají prvky v tom pořadí, v jakém byly vloženy.
- Jedná se o strukturu typu **FIFO** (First In, First Out).

Vložení hodnoty na konec fronty → [ ] [ ] [ ] [ ] [ ] → Odebrání hodnoty z čela fronty

- Implementace
  - Pole – *Pamatujeme si pozici začátku a konce fronty v poli.*
  - Pozice cyklicky rotují (modulo velikost pole). Kruhová fronta.
  - Spojovým seznamem — *Pamatujeme si ukazatel na začátek a konec fronty.*
  - Můžeme implementovat tak, že přidáváme na začátek (`head`) a odebíráme z konce. `push()` a `popEnd()` z 8. přednášky
  - Nebo přidáváme na konec a odebíráme ze začátku (`head`). `pushEnd()` a `pop()` z 8. přednášky.
  - Z hlediska vnějšího (ADT) chování fronty na vnitřní implementaci nezáleží.

Jan Faigl, 2023 BOB36PRP – Přednáška 09: Abstraktní datový typ 29 / 50

Datové struktury Zásobník Fronta Prioritní fronta Prioritní fronta spojovým seznamem

ADT – Operace nad frontou

- Základní operace nad frontou jsou vlastně identické jako pro zásobník:
  - `push()` – vložení prvku na konec fronty;
  - `pop()` – vyjmutí prvku z čela fronty;
  - `isEmpty()` – test na prázdnotu fronty.
- Další operace mohou být
  - `peek()` – čtení hodnoty z čela fronty;
  - `size()` – vrátí aktuální počet prvků ve frontě.
- Hlavní rozdíl je v operacích `pop()` a `peek()`, které vracejí nejdříve vložený prvek do fronty. Na rozdíl od zásobníku, u kterého je to poslední vložený prvek.

Jan Faigl, 2023 BOB36PRP – Přednáška 09: Abstraktní datový typ 30 / 50

ADT – Příklad implementace fronty

- Implementace fronty pole a spojovým seznamem.
- Využijeme shodné rozhraní a jméno typu `queue_t` definované v samostatných modulech.
  - `lec09/queue_array.h, lec09/queue_array.c`
  - `lec09/queue_linked_list.h, lec09/queue_linked_list.c`

Implementace vychází ze zásobníku, liší se zejména ve funkci `pop()` a `peek()` spolu s udržováním prvního a posledního prvku.

```
typedef struct {
 ...
} queue_t;

void queue_delete(queue_t **queue);
void queue_free(queue_t *queue);
void queue_init(queue_t **queue);

int queue_push(void *value, queue_t *queue);
void* queue_pop(queue_t *queue);
_Bool queue_is_empty(const queue_t *queue);
void* queue_peek(const queue_t *queue);
```

Příklad implementace fronty polem 1/2

- Téměř identická implementace s implementací `stack_array`.
- Zásadní změna ve funkci `queue_push()`.


```
int queue_push(void *value, queue_t *queue)
{
 int ret = QUEUE_OK;
 if (queue->count < MAX_QUEUE_SIZE) {
 queue->queue[queue->end] = value;
 queue->end = (queue->end + 1) % MAX_QUEUE_SIZE;
 queue->count += 1;
 } else {
 ret = QUEUE_MEMFAIL;
 }
 return ret;
}
```
- Ukládáme na konec (proměnná `end`), která odkazuje na další volné místo (pokud `count < MAX_QUEUE_SIZE`).

end vždy v rozsahu $0 \leq \text{end} < \text{MAX\_QUEUE\_SIZE}$.
- Dále implementujeme `queue_pop()` a `queue_peek()`.


```
lec09/queue_array.c
```

Příklad implementace fronty polem 2/2

- Funkce `queue_pop()` vrací hodnotu na pozici `start` tak jako metoda `queue_peek()`.


```
void* queue_pop(queue_t *queue)
{
 void* ret = NULL;
 if (queue->count > 0) {
 ret = queue->queue[queue->start];
 queue->start = (queue->start + 1) % MAX_QUEUE_SIZE;
 queue->count -= 1;
 }
 return ret;
}

void* queue_peek(const queue_t *queue)
{
 return queue_is_empty(queue)
 ? NULL : queue->queue[queue->start];
}
lec09/queue_array.c
```
- Příklad použití viz `lec09/demo-queue_array.c`.

Příklad implementace fronty spojovým seznamem 1/3

- Spojový seznam s udržováním začátku `head` a konce `end` seznamu.
- Strategie vkládání a odebírání prvků.
  - Vložení prvku do fronty `queue_push()` dáme prvek na konec seznamu `end`.

Viz `lec08/linked_list.c`
  - Odebrání prvku z fronty `queue_pop()` vezmeme prvek z počátku seznamu `head`.

Aktualizujeme pouze `head` → `next` opět s konstantní složitostí $O(1)$.
  - Nemusíme lineárně procházet seznam a aktualizovat `end` při odebrání prvku z fronty.

```
1 typedef struct entry { 1 void queue_init(queue_t **queue)
2 void *value; 2 {
3 struct entry *next; 3 *queue = myMalloc(sizeof(queue_t);
4 } queue_entry_t; 4 (*queue)->head = NULL;
5 5 (*queue)->end = NULL;
6 6 }
7 7 }
8 queue_entry_t *head;
9 } queue_t;
lec09/queue_linked_list.h
lec09/queue_linked_list.c
```

Implementace fronty spojovým seznamem 2/3

- `push()` vkládá prvky na konec seznamu `end`.


```
8 int queue_push(void *value, queue_t *queue)
9 {
10 int ret = QUEUE_OK;
11 queue_entry_t *new_entry = malloc(sizeof(queue_entry_t));
12 if (new_entry) { // fill the new_entry
13 new_entry->value = value;
14 new_entry->next = NULL;
15 if (queue->end) { // if queue has end
16 queue->end->next = new_entry; // link new_entry
17 } else { // queue is empty
18 queue->head = new_entry; // update head as well
19 }
20 queue->end = new_entry; // set new_entry as end
21 } else {
22 ret = QUEUE_MEMFAIL;
23 }
24 return ret;
25 }
```
- `lec09/queue_linked_list.c`

Implementace fronty spojovým seznamem 3/3

- `pop()` odebírá prvky ze začátku seznamu `head`.


```
27 void* queue_pop(queue_t *queue)
28 {
29 void *ret = NULL;
30 if (queue->head) { // having at least one entry
31 ret = queue->head->value; // retrieve the value
32 queue_entry_t *tmp = queue->head;
33 queue->head = queue->head->next;
34 free(tmp); // release queue_entry_t
35 if (queue->head == NULL) { // update end if last
36 queue->end = NULL; // entry has been
37 } // popped
38 }
39 return ret;
40 }
41
42 Implementace isEmpty() a peek() je přímočará.
42 _Bool queue_is_empty(const queue_t *queue) {
43 return queue->head == 0;
44 }
45 void* queue_peek(const queue_t *queue) {
46 return queue_is_empty(queue) ? NULL : queue->head->value;
47 }
lec09/queue_linked_list.c
```

ADT – Fronta spojovým seznamem – příklad použití

```
1 for (int i = 0; i < 3; ++i) {
2 int *pv = getRandomInt();
3 int r = queue_push(pv, queue);
4 printf("Add %2i entry '%3i' to the queue r = %i\n", i, *pv, r);
5 if (r != QUEUE_OK) { free(pv); break; } // release allocated pv
6 }
7 printf("\nPop the entries from the queue\n");
8 while (!queue_is_empty(queue)) {
9 int *pv = (int*)queue_pop(queue);
10 printf("Popped value is %3i\n", *pv);
11 free(pv);
12 }
13 queue_delete(&queue);
```

- Příklad výstupu


```
clang queue_linked_list.c demo-queue_linked_list.c && ./a.out
Add 0 entry ' 77' to the queue r = 0
Add 1 entry '225' to the queue r = 0
Add 2 entry '178' to the queue r = 0
```

Prioritní fronta

- Fronta
  - První vložený prvek je první odebraný prvek. FIFO
- Prioritní fronta
  - Některé prvky jsou při vyjmutí z fronty preferovány.

Některé vložené objekty je potřeba obsloužit naléhavěji, např. fronta pacientů u lékaře.
  - Operace `pop()` odebírá z fronty prvek s nejvyšší prioritou.

Vrchol fronty je prvek s nejvyšší prioritou. Alternativně též prvek s nejnižší hodnotou.
- Rozhraní prioritní fronty může být identické jako u běžné fronty, avšak specifikace upřesňuje chování dílčích metod.

Prioritní fronta – specifikace rozhraní

- Prioritní frontu můžeme implementovat různě složitě a také s různými výpočetními nároky, např.
  - Polem nebo spojovým seznamem s modifikací funkcí `push()` nebo `pop()` a `peek()`.
    - Například tak, že ve funkci `pop()` a `peek()` projdeme všechny dosud vložené prvky a najdeme prvek nejprioritnější.
    - S využitím pokročilé datové struktury pro efektivní vyhledání prioritního prvku (halda).
- Prioritní prvek může být ten s nejmenší hodnotou.
  - Metody `pop()` a `peek()` vrací nejmenší prvek dosud vložený do fronty.
  - Hodnoty prvků potřebujeme porovnávat, proto potřebujeme funkci pro porovnávání prvků.

Obecně můžeme realizovat například ukazatelem na funkci.

Datové struktury Zásobník Fronta Prioritní fronta Prioritní fronta spojovým seznamem

Prioritní fronta – příklad rozhraní

- V implementaci spojového seznamu upravíme funkce `peek()` a `pop()`.
Využijeme přímo kód `lec09/queue_linked_list.h` a `lec09/queue_linked_list.c`.
- Prvek fronty `queue_entry_t` rozšíříme o položku určující priority.

Alternativně můžeme specifikovat funkce porovnání datových položek.

- Rozhraní funkcí je identické frontě až na specifikaci priority při vložení prvku do fronty.

```

1 typedef struct entry {
2 void *value;
3
4 // Nová položka
5 int priority;
6
7 struct entry *next;
8 } queue_entry_t;
9
10
11 typedef struct {
12 queue_entry_t *head;
13 queue_entry_t *end;
14 } queue_t;
15
16 void queue_init(queue_t **queue);
17 void queue_delete(queue_t **queue);
18 void queue_free(queue_t *queue);
19
20 int queue_push(void *value, int priority, queue_t *
 queue);
21
22 void* queue_pop(queue_t *queue);
23 _Bool queue_is_empty(const queue_t *queue);
24 void* queue_peek(const queue_t *queue);
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000

```

Jan Faigl, 2023 BOB36PRP – Přednáška 09: Abstraktní datový typ 42 / 50

Datové struktury Zásobník Fronta Prioritní fronta Prioritní fronta spojovým seznamem

Prioritní fronta spojovým seznamem 1/4

- Ve funkci `push()` přidáme pouze nastavení priority.

```

int queue_push(void *value, int priority, queue_t *queue)
{
 ...
 if (new_entry) { // fill the new_entry
 new_entry->value = value;
 new_entry->priority = priority;
 }
 ...
}

```

lec09/priority_queue.c

Jan Faigl, 2023 BOB36PRP – Přednáška 09: Abstraktní datový typ 43 / 50

Datové struktury Zásobník Fronta Prioritní fronta Prioritní fronta spojovým seznamem

Prioritní fronta spojovým seznamem 2/4

- `peek()` lineárně prochází seznam a vybere prvek s nejnižší prioritou.

```

void* queue_peek(const queue_t *queue)
{
 void *ret = NULL;
 if (queue && queue->head) {
 ret = queue->head->value;
 int lowestPriority = queue->head->priority;
 queue_entry_t *cur = queue->head->next;
 while (cur != NULL) {
 if (lowestPriority > cur->priority) {
 lowestPriority = cur->priority;
 ret = cur->value;
 }
 cur = cur->next;
 }
 }
 return ret;
}

```

lec09/priority_queue.c

Jan Faigl, 2023 BOB36PRP – Přednáška 09: Abstraktní datový typ 44 / 50

Datové struktury Zásobník Fronta Prioritní fronta Prioritní fronta spojovým seznamem

Prioritní fronta spojovým seznamem 3/4

- Podobně `pop()` lineárně prochází seznam a vybere prvek s nejnižší prioritou, je však nutné zajistit propojení seznamu po vyjmutí prvku.

```

void* queue_pop(queue_t *queue)
{
 void *ret = NULL;
 if (queue->head) { // having at least one entry
 queue_entry_t* cur = queue->head->next;
 queue_entry_t* prev = queue->head;
 queue_entry_t* best = queue->head;
 queue_entry_t* bestPrev = NULL;
 while (cur) {
 if (cur->priority < best->priority) {
 best = cur; // update the entry with
 bestPrev = prev; // the lowest priority
 }
 prev = cur;
 cur = cur->next;
 }
 // ...
 }
}

```

lec09/priority_queue.c

- Proto si při procházení pamatujeme předchozí prvek `bestPrev`.

Jan Faigl, 2023 BOB36PRP – Přednáška 09: Abstraktní datový typ 45 / 50

Datové struktury Zásobník Fronta Prioritní fronta Prioritní fronta spojovým seznamem

Prioritní fronta spojovým seznamem 4/4

- Po nalezení nejmenšího (největšího) prvku a jeho vyjmutí seznamem propojíme.

```

void* queue_pop(queue_t *queue)
{
 ...
 while (cur) { ... } // Finding the best entry
 if (bestPrev) { // linked the list after
 bestPrev->next = best->next; // best removal
 } else { // best is the head
 queue->head = queue->head->next;
 }
 ret = best->value; //retrive the value
 if (queue->end == best) { //update the list end
 queue->end = bestPrev;
 }
 free(best); // release queue_entry_t
 if (queue->head == NULL) { // update end if last
 queue->end = NULL; // entry has been
 } // popped
}
return ret;
}

```

lec09/priority_queue.c

Jan Faigl, 2023 BOB36PRP – Přednáška 09: Abstraktní datový typ 46 / 50

Datové struktury Zásobník Fronta Prioritní fronta Prioritní fronta spojovým seznamem

Prioritní fronta spojovým seznamem – příklad použití 1/2

- Inicializací fronty provedeme polem textových řetězců a priorit.

```

queue_t *queue;
queue_init(&queue);
char *values[] = { "2nd", "4th", "1st", "5th", "3rd" };
int priorities[] = { 2, 4, 1, 5, 3 };
const int n = sizeof(priorities) / sizeof(int);
for (int i = 0; i < n; ++i) {
 int r = queue_push(values[i], priorities[i], queue);
 printf("Add %2i entry '%s' with priority '%i' to the queue\n", i, values[i], priorities[i]);
 if (r != QUEUE_OK) {
 fprintf(stderr, "Error: Queue is full!\n");
 break;
 }
}
printf("\nPop the entries from the queue\n");
while (!queue_is_empty(queue)) {
 char* pv = (char*)queue_pop(queue);
 printf("%s\n", pv);
 // Do not call free(pv); We pushed text literals into the queue.
}
queue_delete(&queue);

```

lec09/demo-priority_queue.c

Jan Faigl, 2023 BOB36PRP – Přednáška 09: Abstraktní datový typ 47 / 50

Datové struktury Zásobník Fronta Prioritní fronta Prioritní fronta spojovým seznamem

Prioritní fronta spojovým seznamem – příklad použití 2/2

- Hodnoty jsou neuspořádané a očekáváme jejich uspořádaný výpis při vyjmutí funkcí `pop()`.

```

char *values[] = { "2nd", "4th", "1st", "5th", "3rd" };
int priorities[] = { 2, 4, 1, 5, 3 };
...
while (!queue_is_empty(queue)) {
 // Do not call free(pv);
}

```

- V tomto případě nevoláme `free()` neboť vložené textové řetězce jsou textovými literály!
Narozdil od příkladu `lec09/demo-queue_linked_list.c`
- Příklad výstupu (v tomto případě preferujeme nižší hodnoty):
\$ make && ./demo-priority_queue
Add 0 entry '2nd' with priority '2' to the queue
Add 1 entry '4th' with priority '4' to the queue
Add 2 entry '1st' with priority '1' to the queue
Add 3 entry '5th' with priority '5' to the queue
Add 4 entry '3rd' with priority '3' to the queue

Pop the entries from the queue
1st
2nd
3rd
4th
5th

lec09/priority_queue.h, lec09/priority_queue.c
lec09/demo-priority_queue.c

Jan Faigl, 2023 BOB36PRP – Přednáška 09: Abstraktní datový typ 48 / 50

Diskutovaná témata

Shrnutí přednášky

Jan Faigl, 2023 BOB36PRP – Přednáška 09: Abstraktní datový typ 49 / 50

Diskutovaná témata

- Abstraktní datový typ
- ADT typu zásobník (stack)
- ADT typu fronta (queue)
- Příklady implementací zásobníku a fronty
  - polem
  - rozšiřitelným polem
  - a spojovým seznamem
- Příklady rozhraní a implementace ADT s prvky ukazatel a řešení uvolňování paměti
- Prioritní fronta – příklad implementace spojovým seznamem
- Přístě: Stromy.

Jan Faigl, 2023 BOB36PRP – Přednáška 09: Abstraktní datový typ 50 / 50